

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2025

Google Scholar

zenodo

INNOVATIVE
WORLD

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY, ONLAYN
KONFERENSIYASI TO'PLAMI

2-JILD 2-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

MODULLI O'QITISH TIZIMIDA TALABALAR NUTQIY QOBILIYATINI BAHOLASH VA RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi

Andijon davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Til muayyan jamoa muloqot vositasi bo'lib, jamiyatda tafakkur rivojiga, ilm-fan, madaniy-tarixiy an'analarning avlodidan-avlodga yetkazilib berishiga, ilm-fanning asosiy taraqqitoyiga va shu bilan bir qatarga kommunikativ aloqa vositasi asosi hisoblanadi. Ushbuda aynan nutq qobilyati va uni rivojlantirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Nutqiy kompetensiya, baholash, rivojlantirish, tizimli yondashuv, individual yondashuv, tezkor javob.

O'zbekiston Respublikasini rivojlanishi va taraqqiy etishi, zamonaviy ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy vaziyat, madaniyatlarning o'zaro yaqinlashishi, mamlakatimizning xalqaro maydonga chiqishi uchun barcha kerakli shart-sharoitlar mavjudligini taqazo etadi. Ayniqsa, har bir davlatning dunyo hamjamiyatidagi o'rnini, nufuzi, mavqei, o'z navbatida, aholisining yashash darajasi bilan belgilanadi. Bu esa, har bir shaxsni har tomonlama taraqqiy etishi zaruriyatini keltirib chiqarmoqda. Qachonki, ma'lum bir kasb egalari o'zlarini kasblarini seva olishsa, undan bahra ola bilishsagina shu soha rivojlanadi va taraqqiy etadi. Ko'p jihatdan so'nggi yillarda globallashtirish jarayonlarining turli madaniyat vakillari o'rtasidagi muloqot jarayoniga ta'sirining eng yorqin ifodasi sifatida o'z aksini topmoqda. Hozirgi kunda jamiyat va davlat yoshlarni ilmiy va umumiy madaniy tayyorgarlik darajasiga, shuningdek, turli tillarda va manbalarda taqdim etilgan ma'lumotlarni tahlil qilish va sintez qilish ko'nikmalariga, shuningdek, global miqyosda turli davlatlarga sayohat qilish malakalariga juda katta talablar qo'yishga intilmoqda. Shuningdek, ijtimoiy-madaniy olamda o'z o'rniga ega bo'lishda, o'zini namoyon qilishda, vatandoshlar va boshqa madaniyat vakillari bilan to'g'ridan to'g'ri muloqot strategiyasini topishda kommunikativ kompetentlik asosiy omil sifatida gavydalanadi. Bu o'z navbatida, modulli o'qitish jarayonida talabalarda nutqiy qobilyatni shakllantirishni, shuningdek, kasbiy jihatdan muloqot qilish qobilyati va tayyorgarligini tarkib toptirishga e'tibor qaratish zarurligini anglatadi.

Pedagogika ta'lim yo'nalish talabalariga modulli o'qitish jarayonida nutqiy qobilyatni rivojlantirish muammosini tahlil qilishda "qobilyat", "muloqot", "nutqiy qobilyat", "rivojlantirish" kabi tushunchalarning mazmunini aniqlashtirib olish maqsadga muvofiq. Dastavval, biz nutqiy qobilyat tushunchasini ko'rib chiqishimiz lozim. Bugungi kunga kelib ushbu

tushunchani ko'rib chiqishda ko'plab yondashuvlar mavjud. Tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatadiki, mazkur konsepsiyaga nisbatan berilgan ko'plab ta'riflarni ko'rib chiqamiz. Jumladan, N.Xomskiy til nazariyasi tizimida birinchilardan bo'lib, 1965-yilda o'zining "Sintaksis nazariyasining jihatlari" asarida "nutqiy qobilyat" tushunchasidan foydalangan. Olimning fikriga ko'ra, lingvistik kompetensiya "so'zlovchining – tinglovchining o'z tilini bilishi"dan boshqa narsa emas va bu bilimlar tilning kundalik hayotda haqiqiy qo'llanilishiga qarama-qarshi qo'yiladi¹.

Demak, nutqiy qobilyat o'ziga xos o'zaro fikr almashish jarayoni sifatida qabul qilinishi mumkin, buning natijasida o'zaro yordam ko'rsatish va murakkablikning turli darajalaridagi harakatlar muvofiqligi ta'minlanadi. Shuningdek, qobilyatni muloqotning tarkibiy qismlaridan biri sifatida belgilash mumkin. E.N.Zaretskayaning fikricha, nutqiy faoliyat ma'lum tartibda amalga oshiriluvchi izchil harakatlar tizimi bo'lib, ularning har biri xususiy vazifalarni hal qilishga qaratilgan va muomala maqsadi tomon qo'yilgan o'ziga xos "qadam" sifatida ko'rib chiqilishi mumkin².

Taniqli tadqiqotchilardan biri A.N.Leontevning konsepsiyasiga tayanib, "nutqiy faoliyat"³ning aniq strukturaviy komponentlardan iborat ekanini ko'rish mumkin. Britaniya maktablarida oltita tayanch kompetensiyalar asos sifatida olingan. Ularni shartli ravishda bir nechta guruhlariga birlashtirish mumkin.

Asosiy qobilyatlar:

- ✓ muloqotga kirishish;
- ✓ hisob-kitoblar yuritish;
- ✓ axborot savodxonligi.

Keng ko'lamli tayanch qobilyatlar:

- ✓ boshqalar bilan ishlay olish;
- ✓ o'qish va takomillashish malakasi; t
- ✓ urli masala va muammolarni yechish ko'nikmasidir.

Shu bilan birga, fanda sinonimik ma'noda qo'llanadigan "nutqiy qobilyat" va "nutqiy muloqot" tushunchalarini o'zaro farqlash lozim. Ushbu tushunchalar o'zbek pedagogik maktabi uchun yangilik emas, biroq shunga qaramay, ularni turlicha tushunish kerakligiga e'tibor qaratish kerak. "nutqiy qobilyat" va "nutqiy muloqot" tushunchalarini farqlashda A.V.Xutorskiyning fikri diqqatga sazovor⁴.

Shuningdek, L.Xell va D.Zigler nutqiy qobilyatga "psixosotsiologik sifat bo'lib, kuch va ishonchni bildiruvchi, o'z ishining muvaffaqiyatli va foydali

¹ <http://www.fayllar.org/komunikativ-kompetentlik-reja-ozbekiston-respublikasidagi-zamo.html>

² https://www.ilmijanumanlar.uz/uploads/journal/20240426_CO26_1.pdf

³ A.N. Leont'ev [Leontiev] and A.V. Zaporozhets, The Restoration of Movements [Vosstanovlenie dvizhenii] (Moscow, 1945).

⁴ Хуторский А. В. Ключевые компетенции: технология конструирования // Народное образование. - 2003. - № 5.

ekanligidan kelib chiqqan tuyg'u bo'lib, insonga uning atrofidagilari bilan shaxs muloqot qilayotgan sheriklarining o'z fikri, dunyoqarashi, g'oyalarini to'la-to'kis ifodalashga psixologik sharoitlar yaratish, vositalarning boy, turli-tuman munosabatni tashkillash, adekvatlikning barcha perseptiv, kommunikativ, interfaol qirralarini egallashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak"⁵. Shuningdek, har qanday soha mutaxassisi faoliyatining eng muhim jihatlaridan biri bo'lgan ma'naviy-axloqiy, kasbiy qobilyat tamoyiliga ham rioya qilishi kerak. Bo'lajak o'qituvchining nutqiy qobilyati bir qator o'ziga xos tarkibiy qismlardan iborat bo'lib, ular orasida samarali va foydali faoliyatni ta'minlashda kasbiy mahorat alohida o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Khaitova, I. I., & Olimov, S. S. (2020). The Main Problems Of Studying Electronic Information And Educational Environment Of The High School: Experience Of Analysis Of Scientific Literature. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 2(12), 127-131.
2. Avliyoqulov N.X. O'qitishning Modul tizimi va pedagogik texnologiyasi amaliy asoslari, – Buxoro, 2001, – 7 b.
3. Rashidov X., Xabib X. va boshqalar. Kasbiy pedagogika. O'quv-uslubiy qo'llanma. – T., 2007, – 23 b.
4. Raximov B.X., Mavlyanov A., Choriyev V. va boshqalar. Pedagogik texnologiyalar sxemalarda. O'quv qo'llanma. – T.: Fan va texnologiyalar. 2009, – 83b.
5. Sayidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiya mohiyati va zamonaviy loyihasi. – T.: Ta'lim markazi, 1999, – 43 b.
6. Sayidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar (nazariya va amaliyot).–T.: Moliya. 2003, – 76 b.
7. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyaning tatbiqiy asoslari. O'quv qo'llanma. – T.: Fan. O'zPFITI, 2006, – 81 b.

⁵ Хьюэлл Л., Зиглер Д. Теории личности. — СПб.: Питер, 2008. — С. 209.

MUNDARIJA | TABLE OF CONTENTS | СОДЕРЖАНИЕ

1.	NEW TREATMENT APPROACHES FOR PEDIATRIC UPPER GASTROINTESTINAL OBSTRUCTION IN FERGANA VALLEY Juraev S.B., Khamdamov R.A., Meliboev R.A., Yokubov D.Y.	3
2.	NEUROLOGICAL ASSESSMENT OF POSTOPERATIVE PATIENTS UNDERGOING CORONARY ARTERY BYPASS GRAFTING (CABG) Gulomov K.K., Kholikov B.M., Pirmatov Sh.Sh., Yokubov D.Y.	7
3.	ABDULLA QODIRIYNING "MEHROBDAN CHAYON" ROMANIDA PORTRET JANRI UNSURLARI TAHLILI Berdiyeva Malika Abdukaxxorovna	11
4.	TALABALARDA ILMIY MATNLAR ASOSIDA MUSTAQIL FIKRLASH VA TAHLIL QILISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHI Ho'jamberdiyeva Fotima Ne'matovna	14
5.	Parametrli kvadrat tenglamalar X. L. Gaipova A.G. Abdullayev	17
6.	T.A. BARRONNING "THE MIRROR OF MERLIN" ASARINING MIFOPOETIK XUSUSIYATLARI Turayeva Xurshida Toxirovna	21
7.	AMALIY DARSLARDA MASALA, MASHQLARDAN FOYDALANISH VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING BA'ZI USULLARI M.M.Abdumannopov	23
8.	МУШУК Зуфосини (NEPETA CATARIA L.) ИНТРОДУКЦИОН БАХОЛАШ Рахматов А.А., Махкамов Т.Х.	26
9.	KRIMINOLOGIYA SOHASIGA TAVSIF Abdullayev Navro'zbek Abdunazar o'g'li	32
10.	ЎЗБЕКИСТОНДА ИСЛОМ МОЛИЯСИ РИВОЖИНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ Юнусов Абдувохид Абдукаримович	36
11.	AGRAR SOHA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA IQTISODIY OMILLARNI AHAMIYATI.	42

	Yunusov Abduvoxid Abdukarimovich	
12.	MAKTAB MATEMATIKA KURSIDA NOSTANDART MASALALARDAN FOYDALANISH Axmedov Sherdor Boxodirovich Qo'chqarova Aziza Hasanovna	40
13.	KORRUPSIYA –IQTISODIY TARAQQIYOTI UCHUN XAVF Valiyev Muhammadjon Bahodir o'g'li	46
14.	LIFESTYLE AND EMOTIONAL FACTORS IN CHILDREN WITH DELAYED DEVELOPMENT: A REGIONAL ASSESSMENT Kabilova Dilbar Komilovna Kurbanova Gulnora Nozimjonovna	49
15.	TA'LIM JARAYONIDA TESTDAN FOYDALANISH Toshtonova Muxlisa Ahmedova Izora	52
16.	MODULLI O'QITISH TIZIMIDA TALABALAR NUTQIY QOBILIYATINI BAHOLASH VA RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	57

**INNOVATIVE
WORLD**